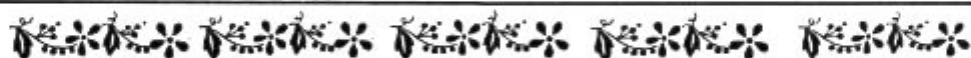

LANT

IRODALMI FOLYÓIRAT

Kondor Jenő

Nincsért fáj...

Terhes felhőket ölel a szél
- hamvas kismama-hasak -
riadt bokor ága -bonckés
Isten bánata föl-fölfakad

rázkódik csillog hétöles
fényben fergeteg szakálla
nászvíz - fátyolkönny
csurog a céda tájra

Dideregnek apróka házak
ablakukon az éj zörög
átizzadt ingben nászavesztett
álmából a vágy felnyöszörög

Hajlik a fával együtt
bókol rezzen hajlik a hit
toporgó háromkirályok
mormolnak sírva valamit

Vajúdnak kis mária-remények
zúg üvölt kínjában a tél
a nincsért fáj az angyali ének
s feldúlt ágyában Betlehem elvetél

Antalfy István

Keresni önmagát...

Az ember olykor útra kél,
keresni indul önmagát,
csillagmezőn, holt vizeken,
bukdácsol kösziklákon át,
barlang mélyén, kolostorok
kerengőjén, zárt ablakok
sötétje mögött.

Betlehem
csillaga útján vánszorog,
talán az Isten tenyerén,
talán a poklok poklain,
sebzetten, roskadozva, nincs
testben-lélekben, csak a kín...

Vak és sötét lett a világ.
Mi van még, ami emberi?

...Az ember olykor útra kél
magát keresni, - s nem leli.

Vántsa Zoltán

Vidd magaddal

P. Magdolnának ajánlom

Vidd magaddal
ezt a nyárutót -
a csönd nyugalmát
/lélek gyógyítót/ -
a völgyben nyíló
vadvirágokat -
az esti fényt
a felhőtáncokat -
a tó vizét
a dombok árnyait -
a néma parkok
ősplatánjait -
az illatos fű
zsenge harmatát -
a ropogó nyár
hárfaallamát -
a parti sétányt
és a kék eget -
a vágyakat
a forró perceket -
a csókok ízét
józan mámorát -
vidd magaddal
ezt a szent csodát

Kulimár János

Elmentél

Ott a csókom még
szempillád
hímporán.
Emléked ott pöröl
buggyanó vérem bíborán.
Kiszáradt ajkam
dalra sohasem
fakad tán...
Örökké fájni
fog az
a délután.
Az a délután...

Zsobrák János

Krisztusi szenvedések

Hiányzik még a boldogsághoz...
százcezer kilométer /gyalog/
Több tonna teher /vállakon cipelve/

Hiányzik még a boldogsághoz...
Néhány kilométer /izzó lávafolyamon/
Néhány az éjszakából/szegecses ágyakon/

Hiányzik még a boldogsághoz...
Néhány dézsa könny, s egy mindent
elsöprő vízőzön.

Hiányzik még a boldogsághoz /valami/
Mert akik nevetnek /hazudnak jól tudom/

Németh Erzsébet

Öregség

Kezek...
fáradt, barázdás kezek,
felszántották eke-évtizedek.

Szemek...
homályos tekintetű szemek,
mögöttük guggol a múlt,
s int az emlékezet.

T. Ágoston László

Topolcsányi macskája

Alig hanzott el a déli harangszó a szemközti templomtoronyban, megjelent a kapuban Topolcsányi, a técmá vezetője és bebocsátást kért. Nem volt nála más csak egy nejlonszatyor. A portás éppen ebédelni készült, a kis villanyrezsón melegítette az otthonról hozott babfőzeléket. Bosszúsan nézett ki az ablakon: ki a fene csavarog itt vasárnap délből? Csak nem ellenőrzés megint? Tegnap éjfélkor itt volt a munkaügyi pasas a szondájával. Végigfújta a portásokat, az öltözőöroket, a fűtőket, meg akit a műhelyben talált, aztán elment. Szerencsére senki sem ivott. Hajnalban beengedte a váltást, azóta csend volt. Most meg jön ez. Mi a fenét akarhat? Mára se túlóralistát, se külső cégeseket nem adtak le. No mindegy, majd megmondja, mit akar... Levette a lábost a főzőlapról, leakasztotta a kapukulcsot, aztán komótosan kiballagott. Hadd lássa az ellenőr, hogy ő nyugodt, nincs mitől tartania. Ezen a portán minden rendben van.

- Jó napot! - köszönt rá Topolcsányi.

- Jó napot! - fogadta a portás. - Mi járatban van erre ilyen szép vasárnapon? Csak nem felejtett bent valamit a műhelyben?

- A fenét, a Zsuzsit jöttem megegetni. Ugye beenged, ha szépen kérem?...

- A Zsuzsit... - forgatta a szót szájában a portás. - Zsuzsit... - Közben arra gondolt, hogy rafinált ember ez a técmá-főnök. Biztosan ellenőrizni akar valamit. A főnökök mind rafináltak. Csak jönnek, nézelődnek, nem szólnak semmit, aztán másnap értesítik az embert a munkaügyről, hogy ki van rúgva, mert az ellenőrzés során ilyen meg ilyen szabálytalanságot észleltek. Holnap már be se kell jönni. - Hát nézze... - vakarta a meg a tarkóját. - Belépője van, ellenőrzési joga van, hát jöjjön. Igaz, hogy nem adták le a nevét, de...

- Nem ellenőrizni jöttem, mondom, hogy Zsuzsit akarom megegetni, a macskát. - A műhely macskáját. Tudja az a szép kis cirmos macska, amelyik mindig ott szokott napozni az ajtó előtt. Terhes. Bármelyik nap megszülni. Hoztam neki egy kis maradékot. Én etetem.

- Jól van - mondta a portás. - Menjen, de...

- Ne féljen, nem lesz baja belőle.

Topolcsányi gyors léptekkel vitte a szatyort a gyárudvaron át a műhely felé, a portás meg tovább rotyogtatta a rezsón a babfőzelékét. Közben arra gondolt, hogy valami még sincs rendben, mert náluk a macskák kölykeznél szoktak valami félreeső zugban, azt sem tudja az ember hol, mikor, hogyan, aztán egyszer csak megjelennek a kismacskákkal. Ennek meg szűl a Zsuzsija...

A nagyhasú, cirmos macska már várta a vasajtó előtt. Apró, alig hallható nyávogással simult a lábához, és úgy nézett rá, mint zarándok asszonyok a megváltó szobrára.

- Jól van, Zsuzsikám, kapod az ebédet - simogatta meg a hátát. - Gyere, kislány, gyere! Ne félj, nem hagy magadra a gazdi! Legalább mi ketten tartunk össze, ha ebben a felfordult világban senki másra nem számíthat az ember. Tudom, fáj a hasikád. Hát persze, mocorognak azok a csintalan kiscicák.

Nem baj, Zsuzsikám, hamarosan vége lesz, aztán babusgathatod őket.

Közben beérkeztek az irodába. Topolcsányi előkotorta az asztal alól a macska tányérját, a nejlonszatyorból kivette az ételhordó lábost, megtapogatta, nem hűlt - e ki az étel, aztán egy kanállal kimerte a felét.

- Most csak ennyit kapsz, Zsuzsikám - dünnyögte -, hogy maradjon vacsorára is. Tudod be kell osztani. Holnap majd újra kapsz. - Aztán leült a székre, és jóleső érzéssel nézte, hogyan falatozik a macskája. Az ő macskája.

No, nem volt ez így mindig.

Zsuzsi két éve került hozzájuk. Valamelyik takarítónő vagy ki a fene hozta. Nyápic, örökre nyávogó, girhes kis jószág volt. Egyszer az üzemben szaladt a lába alá. Akkorát rúgott bele, hogy csak úgy csattant a falon. Azt hitték ott is marad, de valahogy eloldalgott. Megmondta, hogy ha megegyeszer meglátja a csarnokban ezt a dögöt, az is szedheti a sátorfáját aki idehozta. Utálta a macskákat. Otthon sem tűrte meg, hát még itt, a munkahelyén! Hetekig nem látta. Aztán is csak messziről, mert ha észrevette a macska, úgy eliszkolt mint a nyíl.

No persze akkor még volt tekintélye egy üzemvezetőnek. Itt ő volt az úr.

Aztán... aztán jött a leépítés. Odafönt rájöttek, hogy gazdaságtalan a termelés. Úgy hirtelen, egyik napról a másikra.

Először megszüntették a harmadik műszakot és ezer embert küldtek el a cégtől. Aztán jött a szöveg, hogy kiselejtezzék az elavult gépeket. Ő is benne volt a selejtező bizottságban. Vele állították össze a listát. Megesínálta, fel is adta a főmérnököknek. Az meg átnézte és egyre csak hümmögött.

- Mondd, ezt valóban komolyan gondold?

- Azt mondtátok, a régi gépeket akarjátok kiselejtezni.

Ezek a régi gépek. Örülök, hogy megszabadulok tőlük, mert már nem győzzük javítani.

- Ez szép, nagyon szép, de kinek adod el őket? Gondolkozz egy kicsit ember! Olyan kell leselejtezni, amit el is tudunk adni.

- Azt hiszem, kezdem kapizsgálni a dolgot. Szóval, ki a vevő?

- Ugyan, ne csinálj már magadból bohócot! Úgy beszélsz, mintha a saját gépeidről lenne szó...

- Hát, ami azt illeti, több mint húsz éve élek együtt velük.

- Hülyeség! Az ember a feleségével, meg a gyerekeivel él együtt. A gép az gép. Vedd már észre, hogy egészen más szellem fűz nek manapság. Akár te is megvehetnéd az egyiket. Kiválasztod, leselejtezzük, aztán annyi. Én is gondolkodom rajta. Néhány gép, egy-két ember, és összejön egy jó kis kaefé... Most kell lépni, ameddig el nem adják az egészet valami nyugati cégnek. Azt hiszem a díri is érdekelt a dologban. No persze a sógora nevén fut az üzlet.

- Aztán?

- Mit aztán? Nincs aztán. Most van, és nincs tovább. A franc tudja mi lesz holnap. Egyáltalán lesz-e holnap? A te dolgod, hogy összeállítsd a listát. De ésszel, nem így...

Összeállította. Igaz dörmögve, szentséggel, de összeállította. Aztán felülbírálták és nem kapott jutalmat. Pedig micso-da jutalmakat osztogattak itt akkor... Százazreket. Persze fizetésemelést sem kapott. A gépeket meg leszerelték, eladták fillérekért. A javát. A százéves matuzsálemek maradtak. Aztán ment a díri, meg a főmérnök is. Ma mindkettőnek kaef-

téje van. Nem sokkal utána leszóltak a személyzetiről, hogy állítson össze egy listát azokról, akikre nincs szükség az üzemen. Harminc embert kell elküldenie. Három napig ki sem ment az irodából. Aztán behívta a művezetőket és elmondta miről van szó. Szentségteltek, hát persze, hogy szentségteltek. Délután meg nem köszöntek neki az emberek. Ettől kezdve nem tartott munkamegbeszélést. A beíróval kiküldte a munkalapot és kész. A szakszervezet tiltakozott. Levelet írtak neki, hogy nem értenek egyet az új vezetési módszereivel. Annál is inkább, mert korábban... "Balfácánok -dünnyögte magában- hát nem veszitek észre, hogy nem én változtam meg, hanem a világ?" Nem akarták észrevenni. Újabb levelet írtak. Gondolt egyet, és felküldte az igazgatónak, gondolván, hadd lássa ő is, milyen szelet kavart. Válasz ugyan nem érkezett, de a bizalmat két nap múlva elbocsátották. Nem tudott elszámolni a rábízott szerszámmal. Semmit se tehetett érte, pedig hajdan együtt jöttek a gyárba. A barátja volt.

Aztán egyik délután újságból kivágott betűkből ragasztott levelet talált a postaládájában. Egy "jó barát" figyelmeztette, hogy este ne merészkedjen ki az utcára, mert agyonverik az elbocsátott emberei. Az volt az első gondolata, hogy elviszi a rendőrségre. Aztán zsebre gyűrte, és reszkető kézzel magára zárta a kis szoba ajtaját.

A felesége hiába hívta vacsorázni, nem nyitotta ki az ajtót. Hívta szép szóval, szentségtelve, hiába. Végül kifakadt. A fejéhez vágta, hogy már nincs egy ócska rongya, amit magára vegyen, a gyerek lábáról is lerohad a cipő, de őt, a nagyságos urat mindez nem érdekli. Miért is érdekelné, hiszen csak zabálni, meg aludni jár haza abból a rohadt gyárból. Már azt sem veszi észre, hogy hónapok óta nem volt fodrásznál, se kozmetikusnál. Mindig csak a gyár, meg a gyár. Hát persze, mert ott a Macája, kihentergi magát vele, csak zabálni jár haza. Ő meg moshatja a gatyáját. Mondták, hogy valami Zsuzsika van a dologban... Hát ember az ilyen?

Akkor meglátta a gyárudvaron ezt a girhes macskát. Éhes volt, sovány, szinte zörögtek a csontjai. - Zsuzsi -szólt utána. - Gyere ide, kis cicám! - A cirmos macska egy pillanatra megállt, visszanézett, találkozott a tekintetük. Mindkettőben valami mély fájdalom tükröződött. Aztán a macska megismerte, hirtelen összehúzta magát, és egyetlen ugrással eltűnt az épület mögött.

- Kár... - dörögte Topolcsányi -igazán nem akartalak bántani. Olyan szép kis cica vagy...

Másnap már várta, hogy találkozhasson a macskával. Egy kis ételmaradékot is vitt magával nejlonzacskóba csomagolva. Letette az épület sarkához, és várt, de a macska csak akkor merészkedett oda, amikor őt biztos távolban tudta.

A műhelyben a szokásos hangon duruzsoltak a gépek. Az emberek hangos "jó napot főnök!"-kel üdvözölték, s egymást túlléctálva mutatták, milyen szorgalmasan dolgoznak, nehogy valamelyikről kiderüljön, hogy fölösleges. Topolcsányi keserű mosollyal vigyorgott vissza rájuk, és megtapogatta zsebében a fenyegető levelet. Egyiküknek sem hitt már.

A macska napról napra közelebb engedte magához, amint a nejlonból kiszórt maradékot ette. Végül odáig jutottak, hogy akár meg is simogathatta. Egy napon besétált vele az irodába, és az asztal mellett ebédelt. Ekkor már hallgatott a Zsuzsi névre is. Topolcsányi megengedte neki, hogy felugorjon

az ölébe, körbedorombolja, sőt az sem zavarta, ha ágaskodó farkincájával megcsiklandozta az orrát. Barátok lettek. Sőt, Zsuzsi lett az egyetlen lény ebben a rideggé vált, ellenséges világban, akiben megbízott.

Közben a girhes macska összeszedte magát a bőséges kosztón. Nem csak a szeme csillogott, hanem a cirmos szőre is. Aztán a hasa is nőni kezdett.

- Te Zsuzsi, te fajtalanokdát! - tapogatta meg a gömbölyödő hasat az üzvezető. - Jól van, kislány, ez az élet rendje, szaporodni fogunk. Gyere csinálunk neked valami puha vacskot, nehogy megfázzanak a fiaid!

Attól kezdve még nagyobb gonddal övta, etette a macskáját. Még vasárnaponként is bejárt hozzá etetni, no meg ellenőrizni, nehogy valami bajuk essen a kicsiknek, ha netán olyankor szülné meg Zsuzsi, amikor ő nincs a közelben.

A következő hétfőn nem volt szolgálatban a portás. Csak hétfőn látta az üzvezetőt, amint egy tejeszacskóval sietett el a porta előtt.

- Csak nem szokott rá a tejre, Topolcsányi úr? - szólt utána hamiskás mosollyal.

- Á, nem én, a Zsuzsi - válaszolt futtában a másik. - Tegnapelőtt megszült. Őt gyönyörű kiscicánk van. Négy cirmos, egy fekete. Még ki sem nyílt a szemük, de nekem már megengedte, hogy megsimogassam őket. Tudja, milyen nagy bizalom ez egy anyamacskától?

- Bizony az. És mit kezd velük, elajándékozza?

- Kiket? A Zsuzsi gyerekeit? Mit képzol rólam?

Németh Erzsébet

Világvég

-2000-

Esik...

Zuhog az Idő,

ázik az Élet.

Éveszamlások

omlása alatt

ember-remények.

Gumicsizmában jár a Világ,

lába nyomán

fröcsög a közöny.

Remegő vállú égbolt

ázott hajáról

mállik a göröngy.

Dobol, csak dobol a Föld,

dobhártyák dermedt ritmusába

fészkel a Végzet.

Trombiták torkából felszakad

a fekete sebként ömlő

Istenitélet!

1996.

Bernát Nándor

A kutya pedig csak szaladgál

Viharos gyorsasággal hagyta el a szülőhelyét, majdnem olyan gyorsan és frappánsan, mint ahogy egykoron, fiatalabb korában büszkeséggel felfújta mellkassal, a rádióval állva - amely épp egy Led Zeppelin számot bömbölt - kijelentette: Itt a szülőhelyén még a fű sem nő, meg egyébként is egy nagyvonalú világfi, mint amilyen ő maga is, nem elégedhet meg azzal, hogy Adán élje le mindennapjait. Változtatni kell, magyarázta szüleinek, akik a munkával telt életükben nem tudták hova tenni az efféle dolgokat.

Az apja azonban egy kapaszkodót mindig talált az amúgy lelkét kapott lelki hajóján, fiam, mondta, hidd el nekünk, mehetsz bármerre is, sehol sem várnak tárt karokkal. De igenis várnak, és valami homályos fejtegetésekbe bocsátkozott megemlítve a hippinizmust, a virággyerekeket, a béke-szabadság-szercelem szimbólumot. Szinte elképzelte magát ahogyan "virágtestvérei" között üldögél San Franciskóban a hippimozgalom világfővárosában, Amszterdamba a mozgalom csupán európai állomáshelyére, márcsak elvből sem kívánczolt.

Eredetileg úgy gondolta, hogy valahogy, maga sem tudja pontosan hogyan, de összejön a repülőjegyre való és szinte egyik napról a másikra összecsomagolja holmiját, és angolosan távozik. Nos nem távozott angolosan, megnősült és élte az egyszerű emberek egyszerű mindennapjait, idővel már külföldre sem kívánczolt, sőt eljutott addig, hogy a szomszéd helységbe is kinnal, nehézkesen utazott. Úgy látszott, hogy evvel az életvitellel örökkön örökké és három napig élhet. És még sem élt.

A polgárháború szele őt is megcsapta, gyorsan mérleget vont addigi életéről, a családjáról és úgy döntött, hogy elhagyja szülőhelyét, az egykori diadalmas visszatérés reményében. Egy ismeretlen ismerőshöz, egy jóakarató családhoz került, lévén, hogy az új hazában nem volt sem rokona, sem pedig ismerőse. A váltás érzelmileg, idegileg eléggé megviselte, megpróbált normális életet élni, de nem ment simán, rászokott a cigarettára, de a cigarettával is hajótöröttnek érezte magát. Szinte még józanul sem tudott gondolkodni, noha egyetlen pohár szeszitalt nem ivott. Összevissza kuszálódott gondolatainak eredménye az lett, hogy azt mondta a feleségének: jöjjenek ki ő is utána. Amiből valóság lett, felesége és két kiskorú gyermeke követte őt. Ehhez a drasztikus váláshoz ígéretekre is szükség volt, újdonsült ismerősei azzal biztatták, hogy ő is és a felesége is munkahelyhez jut, a lakásproblémájukat pedig megoldják.

Nos egyik ígéretből sem lett valóság, egyik albertletből a másikba mentek, közben egy katolikus templomban takarítottak. Ez a munkahely tartósan és biztosan látszott, mivel az ilyen jellegű munkát a "benszülöttek" egyszerűen nem vállalták. Ők természetesen elvállalták és még köszönetet is mondtak érte a sorsnak. Közben a kislánya, meg ő, a szülők is valami fertőzött tojástól szalmonellát kaptak. Érdekes odahaza sohasem kaptak szalmonellát. Egyik orvostól a másikig mentek, szinte lélek nélkül járták az utcákat. Ez idő tájt egy pap is meglátogatta őket és felajánlotta, ha kedvük lenne, elmehetnének hozzá falura. A súlyos tortúrák után, szinte azonnal, mindenféle mér-

legelés nélkül igent mondtak. Egy kora téli reggelen káprázta tóan fényesen világított a nap, ők pedig az anyjával és anyósával kiegészülve beültek egy-egy autóba és elindultak falura bizonytlanságba. Ahogy a plébánia kapun befordultak, furesz megmagyarázhatatlan érzés kerítette hatalmába, valami gömböcszerűség a torkát fojtogatta és szinte tompa volt a külső ingerekre: hidegre, mosolyra, élelmiszerre. Jól emlékszik, megkínálták süteménnyel, beleharapott, rága, de sehogy sem érezte az ízt, lenyelte, de nem volt tisztában azzal, hogy a falat a került-e a gyomrába, hiszen a gyomorszáj tájékára valami kemény dolog ékelődött. Az udvaron egy oda nem illő salakdomb helyezkedett el, mellette egy idős ember teljesen öltözőcigarettázott, maga a látvány a csupasz fákkal: elviselhetetlennek tűnt.

Az első éjszaka rapszódikusan aludt, rövid álmatlan szunyókálásokat rövid ébrenlétek váltogattak. Reggel kábultan állt a lavór előtt, amelybe az éjszaka belefagyott a mosdóvíz, csak állt a lavór előtt és nem tudta mit csináljon, végül az anyja segített rajta, vizet melegített egy fazékban és a lavórba öntötte. Két-három nap múlva, már pontosan nem emlékszik rá, megjelent a munkahelyén a plébánia hivatalban, nem tudta mit dolgoz, de buzgalkodott, szorgalmaskodott. Napok teltek el egy fajta közönnyel, lényegesen nem reagált sem a külső, sem pedig a belső ingerekre, elfásult, orvosi ajánlásra pszichiáterhez is eljárt, de segíteni ő sem tudott. Egyik nap egy középkori hölgy jött be az irodába, első látásra rendezettnak látszott, amikor megszólalt, hiányzó, rossz fogazata egyszerűen mindezt elárult, már ami az életigényét illeti. Ő ahogyan a munkaadójától megtanulta, illedelmesen leültette a hölgyet, majd udvariasan megkérdezte, mi járatban van, és mit tehet érte? Erről a középkori hölgy magából kikelve, kivörösödve, habzó szájjal ordította, hogy mit kersnek ők itt, meddig lesznek még itt, é egyáltalán menjenek már oda ahonnan jöttek. A hallottaktól ledőbbszent, nem tudott megszólalni, ha jól emlékszik el sem köszönt a hölgytől, amikor az elmondva "marasztaló" beszédét távozott. Egyébként ettől a naptól kezdve folyamatosan zaklatja őt és családjait.

Abban az időben minden reggel a levélküldeményekért a postára ment. Egyik nap egy fekete elég nagytermetű kutyára figyelt fel, valami belső sugallatra hosszabb időn át figyelte a kutyát, mintha sorsársára talált volna. A kutya minden személy autó után elkezdett szaladni, érdekes, hogy más jármű után sohasem szaladt, néhány méter megtétele után csalódottan lemaradt, majd újabb autó után újabb néhány méteres futás, újabb csalódás, lemaradás... Ő csak állt és nem tudta hova tenni a dolgot, a járőrelők közül ugyan egyik, másik szólt a kutyához, de az nem reagált ezekre, a földre szegezte a fejét, majd ha autó látott: megismétlődött az előbbi jelenet. Ezután erősen kíváncsiskodott a kutya iránt. Megtudta, hogy érzéketlen gazdáj egy városból hozta ide, majd itt kirakta az autóból és elhajtott. A kutya most minduntalan visszavárja a gazdáját, de hiába. Az gondolta, hogy a kutya hamarosan éhen pusztul, de nem, még sokáig látta, amint a fejét földreszegezve botorkál az utcán, h megjelenik egy autó néhány métert fut utána, majd csalódottan lemarad.

Az "Einstein-féle relativitáselméletet" figyelembe véve, viszont fiatalon, az egykori fekete haja őszbe vegyült, má nincsenek vágyai, tervei, lemondott az élet szép dolgairól, végzi amit végeznie kell. Az egészségi állapota is erősen leromlott

a kutya is eltűnt az utcáról. Néha ha nosztalgia zenét adnak a rádióban, és Led Zeppelin nótá harsog, dacosan elmosolyodik, és egy régi, kissé homályos kép lebeg szemei előtt: áll a rádió mellett, amely Led Zeppelin számot bömböl, ő pedig valami világmegváltó útról beszél a szüleinek, de közben oda nem illő képként, egy nagy, fekete szőrű kutya lehajtott fejjel botorkál az utcán, majd megjelenik egy autó, a kutya néhány futó lépést tesz utána, majd csalódottan lemarad...

Oláh András

átváltozás

1.

szikrákat
locsol
a messzi ég

madarak
csőre hordja
fák
virágzó
énekét

hallom
megadó
sóhajod

szárnyakat
bontanak
a csillagok

2.

szakít
az ággal
a levél

halált
sikolt
az őszi szél

suták
a tépett tollú
mondatok

fakó
arcodon
a gond konok

Krasznaparti ének

1.

Poros kövekbe törli ingét a nyár
Szomjasan tátog a szikkadt folyómeder
Remegő fűszálak tövében lúdbőrző félelem:
lassan elapad a szó
Pórázon tartott kutyák vonyítanak
s imára kulcsolt kezükkel
fölénk hajolnak a fűzek

2.

A két part között hídát emel a bánat
megrogyant térdű almafák kísérnek
fáradt tekintetükkel
Halk csobbanás
s vizek vállaira bíz a sápadtfényű hajnal

Kulimár János

Búcsúzás

Ránk tör a
vadul tomboló északi szél,
lépteink üteme
durva köveken kopog.
A réteken sincs már vadvirág,
és a zárt ablakok mögött
csak haragvó tüzek
lángja lobog.

Végtelen kopárság mindenütt,
amit átleng a búcsú csendje
és bábeli tornyok dőlnek halomra.
Még együtt járjuk a régi helyeket,
de te már nem figyelsz,
csak a nyüszítő szél felel hangomra.

Rudnai Gábor

Senki földje

Rozsdás kráterek a Senki Földjén.
Körbe forog az iránytű:
az óramutató.
Lábak, kezek,
valami szétesavart szerkezet
Márklin-rendszere.
S ami felépül, az is csak beteg
Dinoszaurusz,
Minotaurusz,
emberszörnyeteg.

Ki látja meg a füstjelet?

Naptárlapok, földrétegek,
egymás alatt, egymás felett
párezer pince-emelet
Képtelen Képes Krónika.

Hitegyletek,
gittegyletek,
giccs-egyletek,
örölő és rángó pofák,
meg-nem-emésztett filozófiák.

Hol vannak ők,
a jövővelők?
Arcukon a szeretet
világtérkép-erezet.

A tisztességesek
nem írnak ódát, csak elégiát.

Minek a siralom, minek a gyász?
Lantjába csap a piromániás.
Mit ér a gyászének, mit ér az ima,
ha a Vesta-szűz kibérelt rima,
ha Tejút Cloaca Maxima?
Ez a művészet a totalitás:
bordély a templom.

A szerelemből csak közösülés,
a szabadságból csak közösködés,
s hogy megnyerje a nép kegyét,
kitárja szívét és zsebét,
dalol az érzelmes pribék:
pervez
sírvers.

A történelem sztárja a dilettáns.

Szerepe komoly, sőt komor.
Nevetni kit ingerelne nyomor?
Sírní nem illik, tilos a humor.
Se vádirat, se pamflet.
Gyilkos ellen
nem győzhet Hamlet.

Hosszú középkor, rövid reneszánsz.

Hamlet mint örült? Fordított értékrend
Dchát mi is a becsület?
Közhivatalban megöszült ülep
vagy épp valami lebegés
törvények között, rendszerek felett?

Csak annyi, mint a kottán a szünet.

Háború háború után.
Mindegy, hogy hívő vagy pogány,
ha fegyverbe hív a haza,
úgyis annak lesz igaza,
aki ítél az erősebb jogán.

Az élettérben vígabb a haláltánc.

Amíg a ripacs sminkel,
faj faj ellen,
fej fej mellett
hóhér és svindler,
vice és junker,
készül a közös haza: a bunker.

De ott már nem kell mázoló.
Jöhet az újabb másoló,
ügyeletes dilettáns.
S a kísérleti kémia,
Békés fejlődés? Leukémia.
És új meg új Hirosimák.
A csend
burjánzik, mint a rák.

Ami túléli, az is dekadens.

Mit ér a szó?

Várj és pihenj,
amíg az ég feldereng
az első űrhajó.

Lelkes Miklós

Árokperti tűnődés

Néztem; mi is az emlék.
A víz hintázott egyre.
Ringatta minden arcom,
semmivé szétremegte.

Néztem; mi is az út még.
Búgó hang, poros béke?
Vagy ez a semmi-kékség
visz semmi messzeségbe?

Fülledt az új középkor.
Dőlt a keresztek árnya.
Épült szegények hátán
gonoszok királysága.

Tudtam, hogy menni, menni,
az volna jó a szélben.
Kélt a fehér bújóska
a szárítókötelen.

Ó, igen, menni, menni,
ahol még lélek, lélek,
ahol még élő szemmel
szépségre visszanéznek...

Itt bilincs lett a jogból,
itt hazugság vak árnya,
itt gyűlölet néz rám:
gonoszok királysága.

Ülők az árokparton.
Jó volna menni egyre,
de útjaim e táj már
semmivé szétremegte.

Jog lett a jogtalanság.
Ráncdől keresztek árnya.
Sötétlik új középkor:
gonoszok királysága.

Balatoni madárhang

Fényvízben madárhangok lassan
hálót húztak lengő magasban.

Vízfényben lent sötétté kékllett
pereme égszín messzeségnek.

Bohócok: piros-sárga labdák
a nevetésünk továbbadták.

Napból lehullott pici holdak
ezüstlő oltárt varázsoltak,

s abban a csillagzó mesében,
vízfényben s fényvíz messzeségben,

kagylóban elrejtett időben
kis gyöngyös hal volt születőben.

Erdőszél

A fácan kidugja fejét
a fű közül. A retet
átjárják nap, szél, szédítő
és merész messzeségek.

Az erdő áll és mélysötét,
és benne bagoly hallgat,
és nagy, mosolygó istenek
másik életre halnak.

Én más életre nem halok
mint ők, mert nem is élek.
Kigyúl egy bronzarany darázs.
Kört csillogtat, eléget.

Én, mint az erdő, hallgatok.
Szorítok halott ajkat,
míg nagy, mosolygó istenek
másik életre halnak.

Suba Benjámin

Az élet ösvénye

*Mottó: Bármennyi energia lehet jelen,
s mégsem tehetjük hasznossá mindaddig,
míg nem sikerül a pszichikus energia lefolyásához
nélkülözhetetlen esést létrehozni.*

... az élet ösvénye a lejtő irányába vezet.

C.G. Jung

Úton járunk, ki szélesen, ki keskeny ösvényen, ki szegényen, ki gazdagon, de nem mindegy hogyan. Nem az a fontos, hogy meddig élünk, hanem az, hogyan töltjük meg tartalommal. Milyen a benső életünk, barátainkkal, hazánkkal, a világgal harmóniában vagyunk-e?

Beethoven mondta: az egyszerű embereknek csak kevés információra van szüksége. Mi már nem lehetünk egyszerű emberek: sok információra van szükségünk.

Bill Gates mycrosoftjára a jövő. Azonban nemcsak a számítógépet kell etetnünk, de agyunkat is művelnünk kell, mert végünk van ha a szív érzéseinek nem adunk helyet, ha az egyén szabadságát nem tartjuk tiszteletben, mert "az ember egyszeri és megismételhetetlen példány", hogy magunk is gépekké ne váljunk, táplálkoznunk kell nemcsak tudománnyal, de a művészettel, irodalommal, zenével is. Így őrizhetjük meg hitünket, el tudjuk viselni megpróbáltatásainkat és jó, ha odafigyelünk a *belső hangra*.

És ha ilyen van, ez a csodálatos tudatalatti, megértjük és cselekszünk is, máris ráleptünk az élet ösvényére.

Az érző léleknek vannak ilyen állomásai, álmai, sőt látomásai. Nekem voltak, de a legsúlyosabbat csak később értettem meg, mert nem voltam felkészült. Erről is szól ez a pár sor és arról, hogy a világ mai fizikai és szellemi válságából hogyan juthatunk ki az élet ösvényére.

Látomások

Karácsony előtt magányos otthonomba fényességgel egy angyal szállt le és megállt a fejemnél. Nem láttam csak éreztem jelenlétét. Éreztem, hogy megsimogatja ősz fejem és megszorítja jobb kezem. Egy pillanatra meglepődtem, de azonnal visszazsorítottam. Később gondoltam Adyra: "csöndesen és váratlanul átölelt az Isten." - Mi volt ez? A választ magasból kaptam: -A szeretet! Ez a szeretet segíti életemet. Ezt a hetvenhaton felüli sokat próbált életet.

Hadirokkantságom, az elmúlt tizenkét évben két feleségem és két felnőtt leányom halála, negyedik évtizede betegségem. Gondolatban negyvennyolcévesen meghalt leányomra, négy felnőtt, már egyetemre járó unokám édesanyjára emlékeztem, amikor az angyal megjelent. Így nekem karácsonyra nem a Jézuska, hanem a Jézus Krisztus jött meg. Kegyelme már eddig is velem volt, de a látomás megerősítette elgyengült szívemet.

Átlagosnál hosszabb életemben már korábban is volt megérezésem, amikor nagy távolságból kezdtem érezni, hogy legközelebbi hozzátartozómmal történik valami. A lelki radar le-

adta a rezgéseket, de két esetben ennél is több volt. Amikor már harmadik katonasávját töltöttem a Hargita lábánál, Pesthez közel egy kis faluban feleségem arra ébredt, hogy én a kert kapujában kiáltok: -Mária! Mária! -Kinyitotta az ablakot, de most már nem hallott semmit, és nem is látott, de fulladt, felgyújtotta a villanyt és azt látja, hogy a szobában füst van, a széntüzelésű kályhából ömlik a füst. Ha nem éberszem fel hétszáz kilométerről, megfullad. A lélek munkája volt ez, és a tudatalattiból került elő.

A második eset negyven év múlva történt tragikus végkifejlettel. Ismeret hiányából, az elhangzott figyelmeztetés szerinti közlésének elmaradásából.

Éjjel álmomból arra ébredek, hallom erőteljes hangon: -Meg fog halni! Meg fog halni! -Kire gondolhattam másra, mint a másik szobában alvó feleségemre. Reggel, amikor munkába indult, igyekeztem mindenféle jótanácsal ellátni: -Nagyon vigyázz az úton, január van, jég, csúszik a járda, az út. -Én visszafeküdtem. Valami vékony hangot hallok az utca felől, de a hang nem onnan jött, a vejem hozza karján a feleségemet, mert ahogy kilépett, a lépcsőn elesészt. A mentősök mondták: -Combnyaktörés. -Már nyolc óra előtt a kórházban voltunk. Az injekció még hatott. Szépen csendesen beszélgettünk. Montam: -El kellett volna kísérjelek. Ő erre: -Csak a kapuig kísértél volna. -Aztán elvitték a feleségem és én csak vártam, vártam. Azt láttam, hogy az adjunktus idegesen szaladgál, kiabál. Délután háromkor a guruló hordágyon elhúztam mellettem és kérde: -Telefonáltál? -Mondom: -Igen! -Erre ő jobb kezét felemeli és kedvesen integet. Ez volt az utolsó amit láttam belőle, mert alig telt félóra jön kifelé négy orvos, elől az ismert csontsebész főorvos, az adjunktus, az ideggyógyász és még egy orvos. Mondják: -Menjünk be a szobába. Feleségem hűga is ott volt már akkor, és mondja a főorvos: -Zsírembólia, szív és keringési elégtelenség. -Elmondta azt is, hogy hosszú gyakorlatában ez volt a huszonhatedik ilyen eset.

C.G. Jung szerint: "Vagy teljesen tudattalannak kellene lenniük, hogy a tudatos cselekedetek a legkevésbé se zavarhasák a természet törvényeit, vagy a tudatosságnak még magasabb fokára kéne hágnunk..." Én azonban már egyszerű sem voltam, sem el nem értem azt, amit azóta tanultam, mert tanultam, és a meg nem értett üzenet ára a halál volt. C.G. Jung azt is mondja: "Ha a tudat megtalálja a helyes utat, ezt az álmok igazolják."

A történetek után most már ismeretekkel jobban felkészültem, érzéssel és felelősséggel, a tudattalannal harmóniában sajnálatosan életem vége felé igyekezem az élet ösvényén haladni és ennek az ismeretnek az útjára másokat is rávezetni. Hidakat találni, építeni, mert mint Thorton Wilder A szent Lajos hídját fejezi be: "... a híd a szeretet; csak ez marad meg ez az élet egyetlen értelme."

A világ, amiben élünk

Jölesik a felülről jövő biztatás, de azt megérteni és elfogadni tudni kell, mint az angyal kézfogását. Jó ha van olyan képességünk, hogy szinte akaratunktól függetlenül át tudjuk hidalni a teret és az időt. Azonban mint a harmadik eset mutatja, ha nem értjük meg és nem tudjuk kik vagyunk, nem ismerjük önmagunkat és nincsen kellő ismeretünk, az végzet:

lehet, ha nincs folyamatos kapcsolatunk a tudatalattinkkal, ha nem vagyunk vele harmóniában.

Ezek után szálljunk le a földre és keressük az ösvényt, a mai világ valóságában embermilliárdok életét és körülményeit vizsgálva azt látjuk, hogy itt sincs harmónia, hogy is lehetne, amikor azt az egyes emberek hozzák létre. Induljunk ki abból, hogy az ember ötmillió éves és a szitakötő háromszázmillió éve létezik, ha ezt komolyan vesszük, akkor a természethez csak alázattal közeledhetünk. Az emberek nagyobb fele nem is ismeri ezt a szót, és akik ismerik azoknak meg nincsen hatalmuk. A természetet egyre nagyobb mohósággal használjuk ki, pusztítva a földet, a levegőt és a vizet. Csak egy újsághír a napokban: "Olajszenyveződés Ecuadorban. Fekete vízözön az Amazonas vidékén... Az Amazonas árterülete, a hanyag olajkitermelés, az őt tápláló más folyók környékét is mérgezik... Fekete forrás tört ki... ennek nem örültek az indián törzsek, a vizek túlzottan fertőzöttek, a lakosság ezt issza."

Az ember elvesztette kapcsolatát a természettel, csak hasznosítja. Még az indiánok, az afrikai négerok u.n. primitívek vannak szoros kapcsolatban a természettel. Nekik még vannak ösvényeik, törvényeik, amit tisztelnek, életritmusuk, táncuk, és boldogok, amíg betonutat nem vezetnek keresztül területükön. Naponta olvassuk, láthatjuk a hasonló jelenségeket. H.G. Wells már 1936-ban a Gondolkodók Könyvtárában "Mit teszünk mi az életünkkel" című könyvében írja: "Ha mi keressük az okát, miért van az, hogy teljesítményünk nyomorra és veszéllyé változik kezünkben, akkor elégtelen választ kapunk. Kedvelt közhelye a politikusoknak, igazolva magukat foglalkozásuk hiábavalóságával az, hogy az erkölcsi fejlődés nem tartott lépést, az anyagi fejlődéssel."

Harminc év múlva Martin Heidegger filozófus keserűen mondja: "...már csak egy Isten menthet meg bennünket. Az ember elgyökértelenedése máris bekövetkezett..." "A gondolkodás csak "... szűk és rövid átmeneti ösvényeket kereshet, ... az, hogy az élet és a művészet mély lelki tartalma fölött az emberek örült módon átsiklanak." Néhány nappal halála előtt sajátkezű feljegyzésének mondata így hangzik: "... meggondolandó, hogy a technikailag uniformizált világcivilizáció korában lehet-e még otthonról beszélni." 1976-ban ugyancsak halála előtt művei összkiadása elé ezt a mottót állította: "Utak és nem művek."

Martin Heisenberg az ugyancsak 1976-ban meghalt Nobel-díjas fizikus, a modern fizika egyik legnagyobbja "A rész és egész" c. könyvében írja: "Az értékek kérdése végül is azonos tetteink, céljaink, erkölcsünk problémájával: azaz egy bizonyos irányításhoz vezet. Ehhez az irányításhoz kell igazodnunk, ha helyes úton akarunk járni az életben. Köztudomású, hogy az individuum szubjektív birodalma - hasonlóan az egyes nemzetekhez - gyakran kerülhet igencsak zavaros állapotba. Elszabadulnak bennünk a démonok és csúfos kavardást rendeznek... a lényegi rendből kiszakadt - vagy abba be nem illeszthető részleges rend ragadja magához a hatalmat... Végül is a newtoni fizika is a részletek gondos tanulmányozásából és egy mindent átfogó természetszemléletből tevődik össze... Amikor természetről gondolkodunk, gondolataink szükségképpen körpályát vagy spirális vonalat írnak le: csak úgy érthetjük meg a természetet, ha gondolkodunk rajta, de erre csak azért vagyunk képesek, mert agyunk felépítése össz-

hangban van a természet törvényeivel." ...és amit mégis tegyünk meg.

A filozófus kétségbeesik, a tudós agyunkat is a természet törvényeivel hozza összhangba, amit nem volna szabad megsértenünk, ezért keresnünk kell azokat a szűk ösvényeket, amikor is ha ezek már csak átmenetiek lehetnek.

Áldozatos munkája közben meghalt Dr. Oláh Andor orvos, természetgyógyász írta: "...ne félj ellenvilágot teremteni... szavaid szórd a termékeny és terméketlen földre... a nehézkedés törvénye alól tépd ki magad, életed sodrával fordulj szembe." Erre biztat bennünket Carl Sagan, a világűr kutatás egyik legfőbb irányítója: "Bár viselkedésünket még mindig jelentős mértékben irányítja a genetikai örökségünk, agyunk révén sokkal gazdagabb lehetőségeink nyílnak arra, hogy rövid időn belül új viselkedési és kulturális ösvényeket vágjunk magunknak." Szerinte "távlatot ad a felelősségtudat," mert "az emberiség nem tanult meg együtt élni az új feltételekkel és ezért az egész emberi faj fennmaradása múlhat rajta, hogy mennyire vagyunk tisztában intelligenciánk természetével."

A sokak által említett ösvény nem járható könnyen. Akadály, küzdelem vár ránk az úton. Az idézett mottó folytatása: "Nincs energia az ellentétek feszültsége nélkül, ezért kell megtalálni a tudat beállítottságával való ellentétet." Freud, Adler és Jung vitájából kitűnik, hogy vagy a hatalom, vagy a szeretet áll szembe egymással. "Ahol a szeretet uralkodik nincs hatalmi igény, ha a hatalom a szó a szeretet hiányzik. Egyik a másik árnyéka." Az ellentét mindig fennáll. A természet szeretete, védelme láthatjuk nyenge lábán áll a hatalom, a haszonelvűség birodalmával szemben. Indiánok vagyunk: szennyezett levegőt, vizet, ételt kapunk. Agyunk felépítése és a természet hiába egyezik, az ember a természet törvényeivel, önpusztító magatartásával szemben félelem helyett csak az ellenállás a megoldás, az alázat itt már gyávaság, ami bűn. Ha a természet megsértése hasznos, a hatalmak vagy hallgatnak, vagy a sértőket védik fegyverrel is. A jószándékú szellemi-, lelki embereknek nem marad más, mint ahogy Green Peace vitorlás hajósok tiltakoztak az atomrobbantás ellen. És Mátyás evangéliuma 7. rész 13-14. szerint: "... tágas az a kapu és széles az az út, amely a veszedelemre visz, és sokan vannak, akik azon járnak. Szoros az a kapu és keskeny az az út, amely az életre visz, és kevesen vannak akik megtalálják ezt."

Hogy többen legyünk, akik megtaláljuk az élet ösvényét meg kell ismernünk önmagunkat /gnóthi szeauton/, a természet törvényeit, tanulmányoznunk kell a vonatkozó írásokat és figyelniük kell a belső hangra, értsük meg és cselekedjünk. Ezen az ösvényen segít minket a tiszta költészet, a zene dal-lama és ritmusa.

Felhasznált irodalom:

C.G. Jung: Bevezetés a tudattalan pszichológiájába
Martin Heidegger: Lét és idő
Martin Heisenberg: A rész és az egész
H.G. Wells: What are we to do with our lives?
Carl Sagan: Az éden sárkányai

Magyari Barna

Miniatűrök

Restaurálás

vers-állványról
tatarozom
omladozó önmagam

Hirtelen

valami
hirtelen
megtorpan bennem
mintha a líra gyújtana
egy cigarettára

Kétszemközt

naponta önmagamtól
önmagamhoz megyek
máskor önmagamhoz
önmagamtól megyek

Tisztaszoba

tisztaszobám a szerelem
vágyak ülnek a fotelen

falon nincs kép csak gondolat
emlék rajzolja arcodat

Nyári éjszaka

csillagok csipketerítőjén
kristálynipként
ragyog a hold

Potyautas

vérköreim kisvasútján
jegy nélkül
utazik a szerelem

Őszi köd

szöke hajszálait
szemünkbe csapta
a reggel

Nagyszalonta havazás után

fehér papírlap
szülővárosom
s én... én mi vagyok
légypiszok vagy
tintafolt?

Nyár Nagyszalontán

a korhadó törzsű gyerekkor odujában
fészket rak szárnyaló fantáziám
alatta a líra láncán
csahol a Csonkatorony

a Kölesér-hídon megáll az emlék
júniusi porral púderozza arcát a város
villanydrótok vonalrendszerébe írott
madarakat szolmizál a táj

én pedig keserűen bámulom

Nemzeti színház

kilencvenháromezer négyzetkilométeren
újabb drámáját rendezi
az ismert szegénység

mind kisebb pénztárcánkra
egyre nagyobb villámhárítót szerelünk
nehogy belécsapjon az infláció

öt deka optimizmuson élünk
néha két hétig is

és valószínűleg nagy szél van
a politikusok folyton leejtik
az életszínvonalat

Kubik Imre

Tizenharmadik hónap elseje

ma korán keltem
szobámban rendezgetni kezdek
emlékeim az üvegszekrény polcaira helyezem
vágyaimról letörlöm a port
s miután minden a helyén
várni kezdek
mintha ma lenne
tizenharmadik hónap elseje

Dénes Géza

Végre egyedül

Megöregedtünk. Valamikor mi is örültünk annak, ha egyedül maradhatunk - kettesben. Ma már aggasztó az egyedüllét, társra, segítőre vágyunk. Végre nem vagyok már egyedül, -mondják a szerencsésebbek... Ezzel a novellával mindenkinek tükröt, emléket állítok.

Száraz volt a tavasz, száraz a nyár. A nagy szivattyús öntözőgépek alig győzték locsolni a lihegő vetést. Ha nincs víz, le-sül az egész évi harapnivalónk. Szétrepedezne a Tólapos, összezsugorodna a Hegytized.

A Hegytizedről külön kell szólni. Azért Hegytized, mert egytizede egy jólmegtermett hegynek. Egyedül ezt a részt kell öntözni, mert a víz sehogyan sem akar felfelé folyni. Pedig a községnek 40 hold szőlője liheg itt a hőségben. Ha tovább tart a szárazság, bizony a tagok össze jőzanul térnek haza a szüret-ről. A tagság azonban nem nyugszik. Vasárnap a Hegytized benépesül, és öregek, fiatalok vödörszám hordják a vizet a szőlőtőkék alá. A mélyedésben van két kút, azokat rángatja a két brigádvezető, a tagok meg hordják föl a teli vödöröket. Nem hallatszik énekük messzire mint máskor, bő termés idején, a töppedt fűrtök láttán fojtott lett ajkukon a szó.

Van közöttük egy szerelmespár, de ők is kesernyések. Nincs édes illat a levegőben, nincsenek harmattól viruló ibolyák, a darazsak sem dongnak, nincs cukros mámor a levegőben. Görnyedt derékkal, szóltanul hajladozik a két fiatal is.

Hirtelen enyhül a hőség, hűvös szél kurjongat arról, Tokaj felől. Mintha április vonulna végig a Hegytizeden. Néhány pere múlva öröklően rohan egy véget nem érő fekete felhő. Még alig ér a Hegytized fölé, a zápor már a szőlőleveleken dobol. A koromsötét felhő alján félelmetesen cikáznak a villámok. Az emberek eldobják a szerszámaikat, rohannak a közeli présházba, fedél alá. Közöttük fut kéz a kézben a szerelmespár is. Mikor belépnek, már tele van a présház kis szobája. Az öregasszonyok fejkendőjüket rázzák le a permettől, többségük már leheveredett a csupasz földre. A szerelmespár már csak a repedt kemece oldalánál talál egy üres zugot. Ide kuporodnak, innen lesik gyilkos szemekkel a beözönlőket, mert még itt sem hagyják őket magukra. A fiú nyurga, szélesvállú, mai-frizurás, 45-ös cipőben. A lány sudár, darázsderekű, lófarkba kötött haja zászlóként lobog hátul. Tűrhetetlen, bírhatatlan... Úgy guggolnak, mintha parázs lenne alattuk, közben fájdalmasan nézik egymást. A szemük akkora, akár egy tejsebőgre. Itt lesz a legjobb -gondolja a fiú, amikor egy öregasszony éppen velük szemben telepedik le. Az eső zuhog, az ablakot veri a szél, mindenki visszafojtott lélegzettel figyeli a vakító villámokat s rá a dörgést. Az öregasszonyok ilyenkor sűrűn keresztet vetnek. A fiú úgy érzi, hogy ha nem maradhat kettesben a lánnyal, megszakad a szíve. Holnap vissza kell mennie Pécsre, az egyetemre, utána már nem látja a lányt egészen karácsonyig, aki meg csak két hét múlva utazik vissza a nyíregyházi ápolónőképzőbe. A lány már nem is lát: bódultan szorongatja a fiú kezét, szinte csak félig él már ezen a földön.

Nem hitte volna, hogy itt a szőlőskertben bizalmas szót sem válthat, nemhogy csókot.

Pedig milyen nagy tervekkel adtak egymásnak találkát. Az eső zuhog már mióta, az ajtón is kezd beszivárogni a víz. Zsákokat raknak oda. Közben folyton csapkod, dörög. A fiú arra gondol, hogy legalább a közvetlen közelükből kellene az öregasszonyt elültetni, s akkor szabadon nyúlhatna a lányhoz. A lány arra gondol, hogy kútba ugrik, ha nem búcsúzhat el szíve szerint a fiútól.

A fiú előtt az alapvizsgák rémképei jelennek meg, a lány a pécsi csinos lányokra gondol, akik elesábíthatják tőle a fiút. Az eső még erőteljesebben paskolja az ablakot. A bentlívők idegesen figyelik a vakítóan cikázó villámokat és a rá következő dörrenéseket. Újabb fekete felhő érkezik a présház fölé, sötétség borul a kis szobára. Ezt a pillanatot kell kihasználni. Már fogja is a fiú a lányt, hogy magához húzza és egész epedő szívét rácsókolja. A pillanat ezredré-sze alatt hatalmas fénycsóva világítja meg a szobácskát, rá nyomban irtozatos csattanás, mintha mázsás köveket görgetnének le a felhők közül a Hegytizedre. Az emberek felugrának, az asszonyok visítanak, a felpattant ajtón mindenki tódul kifelé. Csak a szerelmes pár ül a helyén szobor-ként mozdulatlanul.

- A mennykő belecsapott a présházba! -hallják kintről a ki-abálást, de most, hogy kiürült a kis szoba, azzal sem törőd-nének, ha az egész világ lángokban állna a fejük fölött. Az eső zuhog, folyik be a kitért ajtón a kint összegyűlt víz. A mennykő szorgalmasan csapkod, kint az emberek riadtan lesik a lángban álló présházat, a pusztuló vagyont, de bent a présházban a fiatalok sűrű csókok közt remegve ölelik egymást -végre egyedül.

Kubik Imre

Évszakok esték nappalok

már nyáron
nem futok hozzád
már télen
nem rohanok el

már nappal
nem lopom szavak közé fényedet
már este nem kötök a reményekre fekete kendőket

már csak ülök
s bennem cserélődnek
évszakok esték nappalok

Bíró Ida

Szerelem

Édesült nézések,
Zajt fakasztó ajkak,
Lemélyült pillákkal
Tavakat takarnak.

Maradj velem

Mikor kopogva hull a dió,
s a fáról leszédül a levél,
még nincs itt a tél és vele a hó.
Maradj velem, ha esik az eső,
de akkor is ha hull a hó.
Fogd a kezem, legalább addig,
ameddig még fogható.

Hinora Márta

Ima

Uram!
Add, hogy élhessek
még egy kicsit.
Hogy szerethessem,
hogy szeressenek.
Hogy járjak a rét fűvén.
Magamban. Csak én.
Hogy érezzem mily hűs
a hajnali dér.
Hogy lássam a nyárfa levelét,
amint ezüsten zizeg,
suttog felém, leülve
mohos törzse tövén.
Kérlek Uram!
Add, hogy élhessek!
Még egy kicsit.

Csurgó Attila

Bitter T. Ákos
barátomhoz!

Figyelj rám! - drága jó barátom,
s tőlem soha ne kérd számon,
hogy orvvadász a vadat miért üzi,
s mily erős kötelék az, mely egybefűzi
az idő múltával egyre szorosabbá
barátságunk.

Figyelj rám! - drága jó barátom,
üzött vadak vagyunk egy fura "irtáson"
amihez közünk nincs; mert örület,
hogy ember a másik emberre lövet,
azért, mert az a kenyere, hogy koldusbotra
mi jussunk.

Figyelj rám! - drága kenyeres pajtásom,
nem a túlvilágot, az életet imádom,
hogy kín-keservesen példát mutatva
nem sülyedhetünk el ebbe a posványba,
mert mint üzött rőt vadnak, csak ez
a vágyunk

Figyeljetelem rám! - ti rút lesipuskások,
egyszer az őztől is születnek bátor oroszlánok!

Bitter T. Ákos

Episztola

Válasz barátomnak, Csurgó Attilának

Kiszáradt szemekkel nézem a világot,
elfogytak könnyeim s megannyi szeretet,
halni készülnék, de félek a haláltól
élni sem merek, pedig élnem kellene.
Barátom, rád gondolok!

Harcol az alázat, harcol a büszkeség,
emez nyújt életet, amaz meg öröklét,
és győzhet bármelyik, kétesélyes játszma,
ha ez győz - eladnak, ha az győz - elásnak.
Barátom, rád gondolok!

Mi kavicsok vagyunk a "kösziklák" között,
s mielőtt porrá zúznak múltó esztendőket,
meggyódom azt is, hogy örömmel vétkeztem,
ha vétkem volt az, hogy magyarnak születtem.
Barátom, rád gondolok!

S ne feledd! Szimonidész már megírta:
"Itt fekszünk, vándor,..."

Dr. Domonkos János

Martonvásár a Beethoven-kultusz magyarországi központja

A zene halhatatlan génusza emlékét a nyári hangversenyek
és az emlékmúzeum idézi.

A Brunszvik család és Beethoven

*"Óh ti Martonvásár gyönyörű parkjának...
egykor zöldelő hársfalombjai...
Beethoven felé bókáló virágai;
s ti mind kik akkor éltetek:
grófnők, pórok, pásztorok,
... az egész tájék, álmok, ábrándok, szerelmek...
ti mind ma is itt vagytok...
valamelyik örvonal kottafejében,
miket Beethoven rátok gondolva vetett papírra. -*

Sztanzó Béla: Beethoven emlékezete. 1927.

A Brunszvik család hajdani könyvtára maradékát -164 kötet könyvet- a martonvásári Beethoven Emlékmúzeum őrzi.

A család kottatárának több száz kötetét pedig a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola könyvtára. Ennyi maradt ránk a gazdag, híres főúri család kimagasló igényét megmutató, a saját korában nagyjelentőségű gyűjteményből.

Az épületet, amelyben ma a magas színvonalú emlékmúzeum található ifjú Brunszvik Antal építette 1783-85 között, barokk stílusban, Tallherr József tervei szerint. A kastélyban járt többek között Ludwig van Beethoven, Liszt Ferenc, Teleki Blanka, Batthyány Lajos, Auguste de Gerando.

A Brunszvik magyar főnemesi család főként Beethoven életében játszott szerepéről nevezetes. Főbb tagjai: Brunszvik Ferenc gróf, kitűnő gondnok, Beethoven német zeneszerző bensőséges barátja és mecénása, akinek az "Apassionáta" ajánlása is szól; továbbá Ferenc nővére, Brunszvik Teréz grófnő, az ismert nevű gyermek-filantrop /emberbarát, jótékony személy/, akit sokáig Beethoven "a halhatatlan kedveshez" írott nevezetes levele címzettjének tartottak. Újabb, indokolt vélemény szerint az igazi címzett Brunszvik Jozefin, Teréz húga, gróf Deym Józsefné volt. Az 1840-es években többször időzött Martonvásáron Teréz húgának, Charlottenak, gróf Teleki Imrénének a két leánya, Teleki Blanka és Emma. Emma férje is járt ott, De Gerando Agost, a félig magyarra lett francia író-történész.

Beethoven 1800 és 1812 között volt a Brunszvik család martonvásári birtokán. A mesternek a családdal való ismeretsége 1799-ben kezdődött, amikor zongoraleckéket adott Teréznek és Jozefinnek, és csakhamar a lányok fivérét, Ferencet is barátjának mondhatta. Brunszvikéknak szerepük volt abban, hogy 1800. máj. 7-én Beethoven a budai Várszínházban hangversenyezett, s majd 12 év múlva a pesti Német

Színház megnyitójára komponálta az István király nyitányt és az Athén romjai c. alkotásait.

Barátsága kifejezésként több művét a Brunszvik családnak dedikálta, s örökítette meg nevüket az egyetemes zenetörténetben. Mátán idézhetjük Brunszvik Teréz egyik megnyilatkozását: "Beethoven! olyan, mint egy álom, hogy házunk barátja, bizalmasa volt!... Eljött Budára, eljött Martonvásárra..." Az Emlékiállításon látható Brunszvik Teréz portréja és a kép hátoldalán Beethovennek szóló ajánlás: "A páratlan zseninek, a nagy művésznek, a jó embernek: Brunszvik Teréz-től."

A Brunszvik család megmaradt könyvei között ötben megtalálható Brunszvik Teréz kézírásos névbejegyzése. Teréz korának egyik legkiválóbb nőalakja, sokoldalú műveltségét önképzéssel nyerte. Enciklopédikus érdeklődése nem csak a szépirodalom és a pedagógia területére, hanem olyan tudományokra is mint a filozófia, földrajz, ásványtan, orvostudomány, botanika, mezőgazdaság stb. kiterjedtek. Rendszeresen vásárolt és olvasott könyveket. Brunszvik Teréz a kisdudóvás ügyének hazai apostola utazásai közben Iverdunban ismerkedett meg a jeles svájci pedagógussal, Pestalozzival, kinek társaságában heteket töltött. Ezután elhatározta, hogy nem megy férjhez, hanem egész életét emberbaráti cselekedetekre fogja szentelni. Testvére gyermekeit is nevelte, tanította. Ugyanakkor Beethoven tehetséges és lelkes tanítványa maradt, aki elsőként szólaltatta meg Magyarországon zongoradarabjait. A mester igen nagyra becsülte őt, s az Op.78. /Fisz-dur/ szonátát neki ajánlotta.

Közben Teréz az óvodapedagógia ügyének szentelte minden idejét, energiáját és pénzét. Ő alapította hazánk, sőt a Monarchia első kisdudóvóját; amikor Budára költözve, anyja házában 1828-ban megnyitotta az Angyalkert nevű kisdudóvó intézetét. /I. ker. Mikó u.1/

A nevelés és a nevelőképzés előmozdítása érdekében is sokat fáradozott. A 40-es években segítette unokahúgát, Teleki Blankát abban, hogy megnyissa az első magyarországi leánynevelő intézetet. Teleki Blanka lelkes híve volt a magyar forradalomnak és szabadságharcnak. Hazafias magatartásáért várfogságot is szenvedett.

A martonvásári Beethoven Emlékmúzeum remek tárlata, valamint az MTA Mezőgazdasági Kutató Intézete által kiadott "A Brunszvik család martonvásári könyv- és kottatára" c. művelődéstörténeti könyve kincseket kínálnak minden érdeklődőnek.

Érdemes egy kirándulás keretében ellátogatni Martonvásárra. A múzeumon kívül nagyon szép természeti környezetben sétálhatunk a parkban található tó körül.

szerk.

N. László Endre

Tolnay Lajos Piccard előtt 28 évvel

"... Nagy büne népünknek,
hogy nagyon gyorsan feled.
De aki szereti,
nem ejt rajta sebet!..."

Nálunk sokszor neveztek el utcákat, tereket, sőt még egész helységeket is olyan emberekről, kiknek még a nevét is jobb lett volna minél hamarabb elfelejtenünk...

Viszont gyakran -és igencsak gyorsan- megfeledkezünk olyan személyiségekről, akik tettek valamit a magyar tudományért, s ennek ellenére még a nevük sem szerepel a lexikonjainkban. De hát a magyar népnek egyszerre büne és erénye, hogy jót és rosszat egyaránt könnyen feled...

August Piccardot jól ismeri a magyar tudományos világ, de vajon ki emlékezik nálunk Tolnay Lajosra?

Ki is volt ő?

Amikor Piccard 1931. május 27-én fémgömbjében felemelkedett a sztratoszférába, az egész tudományos világ az ő nevétől volt hangos! Vajon miért hallgatott még akkor is a magyar tudomány arról, hogy a mi Tolnay Lajosunk -Artur Bersonnal, a porosz állami meteorológiai intézet dolgozójával- már huszonnyolc évvel korábban megtette ezt? Mégpedig nem egy villamos fűtésű gömb bűrájában, hanem egy nyitott gondolában. De a magyar tudomány még 1931-ben, egy évvel Tolnay Lajos halála előtt is hallgatott arról! A mindmáig jónak, alaposnak tartott Révai Nagy Lexikona megemlékezik Bersonról, az ő vitathatatlan érdemeiről, de Tolnayról kénytelen hallgat. Mindenki mást megemlít, aki Berson atmoszférarepüléseiben részt vett, csak éppen őt nem!...

Vajon miért?

A dunaszentgyörgyi Tolnayak nem voltak Magyarországon elátkozott család! Edesapjáról és testvéréről nem feledkeztek meg az említett lexikon szerkesztői. Csak éppen róla!...

S mamár nehéz lenne kideríteni, hogy mi lehetett ennek az oka. Talán a kortársak féltékenysége vagy egészen más? Ő volt az, aki a magyar társadalom részéről tapasztalt közöny ellenére, 1901-ben megalakította a Magyar Aero Clubot. Az első magyar léggömb, a Turul 1902. május elsején szállt fel a Margitszigetről.

Eljött a ünnepélyre Meteor nevű hőlégballonjával az osztrák klub elnöke, Lipót Szalvátor főherceg és Augustus főhercegné, aki vállalta a magyar ballon keresztanyaságát. A két ballon -az ünnepelő tömeg hangos örömmujongásával kísérve- egyszerre emelkedett a magasba. A magyart Tolnay Lajos, az osztrákot Lipót Szalvátor vezette. Az ünnepségről készült fényképeken ott van minden megjelent előkelőség, csak éppen Tolnay Lajos maradt le róluk!...

Tolnay és Artur Berson 1903. január 7-i felszállása alkalmával csaknem életével lakott merészségeért. De hát hogyan is zajlott le ez a nevezetes sztratoszférarepülés?

Amikor Berlinben reggel nyolckor felszálltak, -15,9 C fokot mutatott a hőmérő, de tízezer méter magasságban már -71 C

fokra süllyedt a hőmérséklet. Ebből is látható, milyen vakmerő, eszeveszett vállalkozás volt ez a két ember részéről...

Másfél órával az indulás után írja Berson, hogy az oxigén légzést megkezdtek, Tolnay érverése 140, az övé 136. Alig fél óra múlva feljegyzí, hogy mindkettőjük háta nagyon fáj, Tolnay érverése 200, az övé 192. újabb húsz perc elteltével írja, hogy minden mozdulatuk fájdalommal jár, majd hat perc múlva: "Mindketten igen rosszul vagyunk..."

Ekkor ájultan roskad a gondola fenekére. Tolnay még bírja egy darabig, de amikor már őt is ájulás környékezi, ereje utolsó megfeszítésével felhasítja kését a hőlégballon selyemburkát, majd társa mellé zuhan... Így elsősorban az ő lélekjelenléte mentette meg mindkettőjük életét!

A hőlégballon ájult, félig megfagyott utasaival a keletporosz Friedberg falucska határában akadt fent egy fa koronáján, délelőtti tíz óra negyven perckor. Tehát majdnem három óra hosszat tartott az utazásuk, s közben csaknem 11 000 méter (pontosan 10 800 méter) magasságba emelkedtek fel. A légnyomás induláskor 770,8 mm volt, ez fent 168,1 mm-re csökkent.

Szerencsére a porosz falucska lakosai még idejében észrevették az "égből pottyant csodát", s a helybéli tűzoltók segítségével kiemelték a ballon gondolájából a két ájult, félig megfagyott férfi testét. A falu orvosának aztán végre sikerült életre dörzsolni, döngyözni a két vakmerő embert.

Hangsúlyozom, hogy ez Piccard nevezetes sztratoszférarepülése előtt huszonnyolc évvel történt. Ha a "szemérmes" magyar tudósok ezt akkor, vagy legalább Piccard repülésekor világgá kürtölik, az irigységre belesárgult volna a művelt nyugati világ. Tolnay Lajos ekkor vonult vissza kedvét vesztve a tudományos életből. Csak övéi előtt emlegette néha, hogy hiába áldozta életét a magyar tudomány ügyének, nem értették és nem becsülték őt meg a kortársai... Igazat mondott. A magyar léghajózás kiváló úttörőjének érdemeit sem halála előtt, sem halála után nem ismerte el igazán a magyar tudomány. Pedig egyébként is lenne miért emlegetnünk őt.

Aránylag korán kezdett foglalkozni a matematikával, a csillagászattal, időjárástannal, földmágnességgel és a földrengéstan. Huszonötévesen azért megy ki Amerikába, mert az egyik ottani csillagászati obszervatórium sárkánykísérletei felkeltik érdeklődését. Ezek akkor a magaslégtér viszonyait kutatták. Akkor válik Tolnay Lajos meggyőződésévé, hogy a földi légkörön túl nem a semmi, hanem egy ismeretlen, felfedezésre váró világ van, amely bizonyára befolyásolja a földi és így az emberi életet is. Hazatérése után kezd meg a léghajózás szervezését és alakítja meg a Magyar Aero Clubot.

Itthon a Magyar Meteorológiai és Földmágnességi Intézet II. osztályú asszisztense lehetett csupán. (Közben Berson több mint száz ballonfelszállást hajtott végre és a Goerz-féle világ-cég tudományos vezetője lett.) A millenniumi kiállítás alkalmával -Konkoly-Thege Miklóssal együtt- elkészíti a meteorológiai pavilont, s kiad róla egy tudományos értékű katalógust. Közben foglalkozik a színes fényképezés problémájával. Ért a zenéhez, de tollforgatóként is megállja a helyét, amit mi sem bizonyít jobban, mint az, hogy Bolyai drámájával elnyerte az Akadémia Kóczián-díját is. Amúgy mellékesen pedig országgyűlési képviselő. Amikor az úgynevezett koalíció került hatalomra, a siklósi kerületben kapott függetlenségi mandátumot. Igaz, a politika istenasszonyának szeszélye ha-

marosan lesöpörte a koalíciót a hatalom ormairól, a tudós értéke nemzeti érték. Függetleníteni kell a politika kised játékaitól mindig és mindenütt.

Sokszor úgy érzem, hogy nem csupán a magyar közember, hanem a magyar tudomány is lelki messzszelátóságban szenved. Sokkal többre becsüli a külföldi tudósokat, a külföldi tudományos eredményeket, mint a hazaiakat, s mindig arra vár, hogy azokat külföld "hitelesítse", mintha erre ő maga nem lenne képes. Nem is beszélve arról, hogy itthon nagyon sok esetben nem kapja meg munkájához a szükséges anyagi támogatást sem.

Bizony sok magyar tudósról feledkeztek meg itt már életében, s Tolnay Lajosnak is a feledés jutott osztályrészül. Mert hát így vagyunk mi az értékeinkkel...

Jegyzetek

1/PICCARD, August, svájci-belga fizikus. Baselban született 1884. jan. 20-án. 1920-ban a zürichi műegyetemen, 1922-ben a brüsszeli egyetemen lett a fizika tanára.

Világhírűvé sztratoszférarepülései tették, amelyek a kozmikus sugárzás vizsgálatát célozták.

2/BERSON, Artur, aerológus. 1859. aug. 6-án Neusandezben, Galíciában született. A fizikai földrajzot és a meteorológiát tanulmányozta. 1890-ben a Porosz Királyi Meteorológiai Intézetnél, 1905-ben a lindenbergi Aeronautisches Observatoriumnál nyert alkalmazást. Az 1891-1908-as években mintegy száz ballonfelfedezésben vett részt. Megdöntötte az addigi magassági világrekordot a 10 800 méteres magassággal.

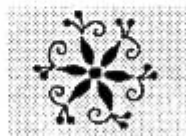
3/KÓCZIAN Ferenc (túzberki) földbirtokos 1887. jún. 6-án kelt alapító levelében 12 000,-Ft alapítványt tett a Magyar Tudományos Akadémiánál oly céllal, hogy kamataiból 100 arany adassék évenként a pályatársak között legjobb magyar történelmi színmű szerzőjének és 2000,-Ft-ot, melynek évi 100,-Ft kamatából a pályázat bírálói díjaztassanak. Az Akadémia évenként a pályázó színművek tárgykörét úgy határozta meg, hogy e körök kisebb korszakokban az ősmundákon kezdve, az egész magyar történelmet felöleljék.

Ezt a Kóczyán-díjat nyerte el Tolnay Lajos Bolyai drámájával.

4/Tolnay Lajos nagyapja táblabíró volt, s a Kóburg herceg jogtanácsosa. Édesapja id. Tolnay Lajos Pesten született 1837. május 31-én, meghalt Budapesten 1918. ápr. 21-én. 1871-ben az Országos Vasútépítési Igazgatóság vezetője, 1872-ben pedig a Magyar Államvasutak elnök-igazgatója lett.

5/Tolnay Kornél, id. Tolnay Lajos fia, ifj. Tolnay Lajos ugyancsak az államvasutak igazgatója 1918-ig. A forradalom kitörésekor hagyta el állását.

6/Tolnay Pál, Lajos másik testvére államtitkár volt.

Pallagi József

Kisedek éneke

Csoda-arcú édesanya,
merre van a vad éjszaka,
merre van nagy sötét háza,
csoda-arcú édesanya?
Nincsen fiam vad éjszaka,
nincsen fiam sötét háza,
nincsen fiam vad éjszaka.

Fehér-arcú édesanya,
milyen az a tüskés rózsza,
milyen az a tüske rajta,
fehér-arcú édesanya?
Szép fiam a tüskés rózsza,
szép fiam a tüske rajta,
szép fiam a tüskés rózsza.

Kedves-arcú édesanya,
miért sír oly sok-sok anya,
miért sír a boldog anya,
kedves-arcú édesanya?
Nem sír fiam egy anya sem,
nem sír fiam boldogan sem,
nem sír fiam egy anya sem.

Mese-arcú édesanya,
hadd aludjak, hadd álmodjak;
ott, hol nincsen vad éjszaka,
ott, hol szép a tüskés rózsza,
s nem sír anya soha-soha.

Németh Dezső

Ha elmegyek

Nagy László nyomán

Ha elmegyek földemtől messze.
Ki figyel föl a csüreszre?
Ki figyel madárra, fára,
Csillagot ejtő éjszakára?
Ki köti meg a görnyedt rózságot,
Mit makrancos szél sáros földre rángat.
Ki csókolja anyám ráncos kezét? -
Ha elmegyek földemtől messze,
Ki törli le a bánat gyöngyszemét?

A KORTÁRS

IRODALMI ÉS KRITIKAI FOLYÓIRAT
1996. márciusi számát olvasgatva

Gondoltam magamban, ha belegebdek is elolvasom a Kortárs néhány írását, mert azért mégis csak disznóság, hogy közönség hiányában kénytelenek egymást olvasni és önmagukat, mert az emberek - a társadalom tagjai - nem képesek arra, hogy megértsék nagy művészi beleérzéssel alkotott műveiket, és azt, hogy nekik is élni kell valamiből, mert az Írószövetséget nem lehet privatizálni, mert ugye ki venné meg azt a sok halandzsa szöveget, amit egyesek irodalom címen összefirkáltak és "neves" kritikus barátaikkal hitelesítették azokat. Mit számított, ha a negyven ezer példányban kinyomtatott semmiből bezúztak harminckilencet, a honoráriumot a kiadó úgys kifizette, és mindenki jól élt...

Haj az az átkos! Nem írhattak az írók, amit akartak. Elhívták őket. De fizettek nekik. Most nem nyomják el őket. De nem fizetnek nekik. Síránkoznak is egyesek, fűt-fűt összehordanak, és még próbálják tartani pozícióikat, de már csak a maradék koncon lehet osztozkodni, kitérni másokat, intrikával hazavágni akit lehet... Ezek egy része a volt hivatalos-írás-tudó, akinek tehetségesebb nem termelt e hazában, mert a fehérholló is többször előfordul, mint ahány jelentkező tehetséget ők közülük engedtek. Ha engedtek is, az is "ajánlott" volt. A tanult barátok be a szerkesztőségekbe, a hülyeségek felmagasztalása, jólforgó-tollfornok be a minisztériumba, és kész a mesterséges magasroptú irodalmi gezemice. Persze még most sem sokkal jobb a helyzet, mert a veteránok nem hagyják magukat, nevük van, a jövő században már nem lesz nevük, most van, összeköttetés, kuratórium, ilyen alap, olyan alap, Soros már nem... Tandorisan szerettem volna ezt írni, de nem, az istennek sem szállt a tollamra Tandori verebe...

Valakitől hallottam, hogy neki is volt valami jele, ha rajta volt a kézíraton, mehetett...

Tetszik nekem Kolozsvári Papp László írása, van vér a tarisznyájában, tud tollat forgatni, csapkod ide is, oda is, még az is lehet, hogy saját magát is megsuhintotta, de el kell ismerni, hogy jól tud suhintani... Attól függetlenül, hogy az Írószövetség gyűlésétől eljut a világmegváltó politikáig, aztán Csupival zár/gyengébbek kedvéért: Csukával/, jól megmondta, jól odavágott mindenkinek, úgy kell neki, nekik.

A próza nem nagyon érdekel, de a vers, azt szeretem. Abban tömören benne van minden, ha benne van, ha nem verebék csicsérgik... /Orbán Ottó: Hatvanadik éve c. versében benne van, mert egész, mert képszerű, mert költészet/, meg az ügyeletes kis zsenik, meg a beatnikek utánzóit, az imitációk, az elferdült stációk, a lírai forradalom, ami nem forradalom, hanem aberrált önmotogató /Nagy László nyilván nem tartaná költészetét lírai forradalomnak/, a lottadt tökü "Fekete saskirály", az ocsmányság remeke, a nagy semmi megkísérelése, ez lenne a líra forradalma? Na, ne, ezt még Ágh István sem hiszem el, pedig vele olyan egykorúak lehetünk. Juhász Ferenc újító, jó, de nem lírai forradalmár.

Ha már lírai forradalmár kell megnevezni, akkor inkább Weöres Sándor: a Harmadik szimfónia, az lírai forradalom, az ihletett-költészet-forradalom, az nyelvi lelemény.

Tehetség kell a vershez, nem összeköttetés.

Itt van ez a Sebbel-lobbal kötet világlátásával, igen, rálátott Tótfalusi István svéd gyermekvers fordításaira, máshol Radnóti nem-tudhatomára, ez nem lenne baj, ha valami igazán meglepő költészet is lenne benne. Úgy tűnik néhány felkent költőzseni őse nem Verecke híres útján lépett erre a földre, ez sem lenne baj, ha saját magukat írnák, s nem bennünket, rosszul.

Aztán itt van Tóth László Nyomasek Bobó színvonalú verse:

*"Túl a negyvenötön
lassan aszni kezd a tököm
Bár én hiszem
síromig mered még péniszem"*

Istenemre mondom, nem irigykedem rá, legyen szerencséje. Őszintén megvallom, nem ismerem Tóth László költészetét, de líraiságának már is csodálójá vagyok. "Párizsba besöpött az ő", a szentségit, kutya legyen, ne eb, ha ez nem remekmű?

Aztán jön Oravecz Imre Szajlája. Megdöbbenő próza-líraiság hajtja át az egész verset az egyik oldalról a másikra. A Szép versekből már megszoktam az oraveczy permutációkat, de ez a vers-nemvers teljesen levert a lábamról!

Már valamiféle magyar nyelvcsodára gondoltam, amikor megmutattam egy irodalomtanár ismerősömnek, aki így szólt hozzám: te Dezső, ez próza, hülyéskedés a verssel. Próbáltam vitatkozni az öreg Tavakvaptiva és Eototo és Aholi stb mororában, de minden érvem hiábavaló volt. Bizonyára nem értem az egészet. Gondoltam Tandori verebéhez fordulok magyarázatért, aztán mégis meggondoltam. Nem érdemes a szót vesztegetni. Nem gondoltam volna, hogy ennyire rossz a helyzet.

Olvasom László Noémi verseit, de megvallom nem nagyon értem a tört mondatok titokzatos jelzéseit, de legalább a vers esztétikus, érdekes. László Noémi és a barátai nyilván értik és gyönyörködnek bennük. Talán nem kellene követnie azokat, akik opálgömbbe beszélnek, a nagyoskodókat, mert a magyar nyelv egyszerűen nélkülük is szép. Talán érdemes lenne Szepesi Attilára figyelni, tőle lehet tanulni jó mondatokat és verset.

Aztán itt vannak ezek az illusztrációk. A rajzoló nyilván a borzalmat akarta kifejezni. Nem sikerült. Istenem, van ilyen, amikor azt hisszük, hogy aranyat fogunk és helyette szar marad a kezünkben.

Talán nem kellene ennyire mégsem "művészinek" lenni.

Talán nem kellene összetéveszteni a modernséget a marhasággal, a lírát a bililajkával, és akkor még lehet ez művészet is.

Volt egy kis szabaddidőm. Értelmes dolgokkal szerettem volna eltölteni. "Adni egy kicsit" a műveltségnek, az esztétikumnak. Kezembe került ez a régebben vásárolt Kortárs.

Már bánom, hogy időt fordítottam rá.

Bayer Béla

Ébredő

Álmaink csonthéján kocogtat a hajnal.
Rügytisztá köntösét felölti a nap,
s a pillanat aritmiája létünkbe tágul.

A gyermekkor árkában moccanhat
így a teremő remegés.
A kulisszák terhe örvénylő virágszirom,
s hazát keresni indul a köznap csoda.

Az élmény támolygó magánügy csupán,
de az értelem tudja, hogy illattal zsúfolt
a nyári kert, mégha a mohos csanakból
tegnapunk el is illant.

A törésvonalak rácsain át, kandi lét
mustrálja érzékeinknek helycseréjét,
virradó tekintetünknek repkényszirmait.
Egymásra feszülve igézzük élővé a szót.

Léber Mariann

A zárda

Törvénytelen álmaimban élek
s rettegek a valóság vigyorától.
Milyen földet hordtak össze bolygónak
a csalódás univerzumából?
Kié a város, hol a házak
bezárt ajtókkal vasrácsosza várnak?
S hol egy út, mely igaz, egyenes
vagy minden csak körbe visz és felesleges?
Tükröm előtt fellapozom arcom,
millió oldalnyi cikornyás, hazug sorok,
s ha máglyára vetném e szennyet
kialudnának a szent lángok.
Veszták tüze világít nekem,
de csak fényt ad néha -sosem meleget.
Vakablakon keresztül
még nem látták az eget.

Léber Viktória

Összeomlás

Nem értem, miért kell a szenvedés
Nem értem, miért bánt az élet
Nem értem, miért születnek bennem árnyak
Melyek lelkembe tépnek.

Hol van a fájdalom kriptája
Hol a csillag, amit megérinthetsz
Miért koptak meg angyalszárnyaid
Miért halsz meg, ha élhetsz?

A sötét égre felnézek
Az elmúlás tüze megéget
Lassan simogat az éjszaka
és fáradtan hullnak a csillagok.

Sárközi Árpád

A világ teremtése

Uram! Hat nap alatt teremtetted a VILÁGOT!
De néhány napot még szánnod kellett volna rá,
Mielőtt a kezéről a masszát letörlöd.
Mert a Föld gömb helyett tojásdadra sikerült,
Pályája is elipszis. Útjaink úttalan utak!
Az út mentén sorakozó akácok kontya is félre áll!
S az EMBER is...:
Éva már az elején tiltott gyümölcsbe harapott!
Kígyót és békát sem kellett volna teremtened!
Uram! A teremtés még nincs befejezve.
Segíts nekünk a korrekciót végrehajtani!

Sárközy Vendel Gergely

Őszi kert

Lent
járt
az őszi Nap már.
- A dércsípte rózsafa leveleken
csillogva megtörik a napsugár.
- Tovatünt velük a nyár;
messze jár...
De itt virít még egy rózsakehely. -
A nyár a rózsák emlékével
itt maradt keblemben,
- betöltik szívemet,
és a Ti Neveiteket:
jó Anyám,
jó Apám.

Tibai Gyöngyi

Tremoló

Éltem. Hajnalban,
ha mellém ült a fátyolarcú csönd,
nyütt háttal néztük, ahogy a pók
újraszótt hálóját zsákmánytól rezzen.
Ahogy az űr sötétje ránk lesett,
szavainkat meddővé olvasztotta
a tört szemű fény.
Nem vártunk feledést!
Bőrünkön kéjjel múlatta magát
a hamislelkű múlt.
Félsszel, borzongatón ízeltük zamatát.
Ám voltak dúlt napok is!
Akár a tenger hullámai,
öntötte el angyal-lelkünket
a buja gyűlölet. Rejtőzködtünk szűkölve,
roncsszavak mögé.
Ordított belsőkéből a szűkmellű magány.
Majd intett a megállt idő,
s pánsíp szólalt a kacagó szélről.
Bíborvíz csordult a Hold alá,
hogy hintaként billenjen a horizont.
Végül az eszmélő Nap biccentett bókkal:
jó reggelt, barátaim!

Garzó Mária

Csend van

Még csend van szívemben,
vihár nem dúl lelkemben.
Még örülök a szépnek,
a holnaptól nem félek.
Nincs helye félelemnek.

Most még minden olyan szelíd nekem,
a nyugalom völgyébe érkeztem.
Lefekszem öreg tölgyfa árnyékba,
takarózom virág illatába.
Édes álmot hoz szememre
az éneklő fülemüle.
Csodálatos káprázatot látok:
márványfehér palotában állok,
égővörös rózsaszirmon járok.

Arany a nap felettem,
ezüst a hold melletttem,
szivárványfal mögöttem,
aranyeső fekhelyem.
Vihar nem dúl lelkemben...
Ma még csend van szívemben.

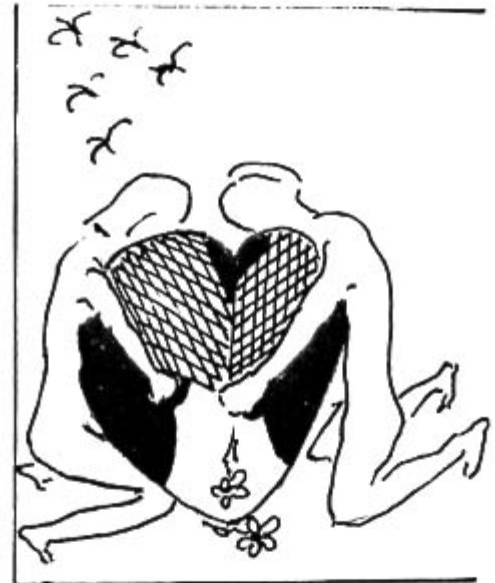
Németh Erzsébet

Elindulunk

Elindulunk egymás felé:
de elágaznak az utak.
Innánk a jóság vizéből:
de kiszáradtak a kutak.

Szólnánk egymáshoz, kiáltva,
karunk, mint ajtó: kitárva,
de a szív, a szív!
örökre zárva.

Néznénk, néznénk egymást:
de könnyes a szemünk.
Jégsappá fagynak szavaink:
istenem, mi lesz így velünk?

Tél vagyok...

lehelek hófehér illatot,
hadd fonja karjába a tájat,
melyet fölsebzett
ősi vágy, szerelem és bánat.
Csillagot gyűjtök,
legyen vakító fény ma itt:
lássuk összeszedni
a szeretet törvénykönyvének
kitépett lapjait!

Geröly Tibor

Könyv Brusch Péterről

Tizenegy éve halt meg Brusch Péter. Született festőtehetség volt. Színfantáziája már gyermekkorban fölkelte környezete érdeklődését. Rajztudásának gyarapítására az Iparművészeti Iskola, majd Szőnyi István, Barcsay Jenő és Kmetty János tanítványaként a Képzőművészeti Főiskola adott lehetőséget.

Brusch Péter Újpest szülötte. Hagyatéka ezt egyértelműen bizonyítja. A gyárváros látképeivel, a Duna-part, a Silas-patak buja növényzetének megőrkítésével, a szegénynegyed házaiban ábrázolásával tanúságot tesz a regionalitás önálló lelkületének fölénye mellett.

Magatartására döntő befolyást gyakorolt szülőhelye. A város perifériájának tekintett települést az iparosodás, az urbanizáció fokozatosan megváltoztatta. A szülőföld realitásai jelen vannak műveiben, a hétköznapi és ünnepek sorsformáló motívumait jeleníti meg.

A művészeti hivatást nem érezte kiváltságnak, hisz legalább ennyire érezte fontosnak az újpestiek kulturális szolgálatát. Már főiskolás korában próbálta művészcsoporthoz szervezni a helyi és környékbeli művésztársakat. A háború után létrehozta a Bagolyvár Újpesti Művésztelepet, ahol fórumot teremtetett az alkotók és műbarátok találkozására. Az ócska bérház az álmok és lehetőségek, ötletadó találkozások színhelye lett.

Pogány Ö. Gábor -Brusch-ról most megjelent kismonográfiájában- erről így vall: "... első nyilvános megjelenésüket feljegyezték a kultúrhistoria krónikái. Brusch Péter, Pál Ferenc, Hován László, Giron Emánuel, Istvánffy János, Saly Jenő jelentkezésére felfigyeltek a haladó gondolkodású művészeti írók, kiállítások rendezésében, megnyitóján folyamatosan résztvevő Kállai Ernő, Kassák Lajos, Gáborjáni Szabó Kálmán, Szij Rezső, Várkonyi Mihály, Bodnár Éva, Kádár Zoltán, Gera Éva és több költő, író a fővárosból, vidékről meg sok egyetértő kolléga is."

Szerény ember volt. Életében alig kapott elismerést. Halálát követően -B. Altai Ilonának, feleségének köszönhetően- mintegy öt éve tisztelgett kiállítással a szülőföld hűséges szolgájának. Képeinek bemutatása Kőbányán a Pataky Művelődési Házban volt a Művészbarátok Egyesületének kezdeményezésére.

A könyv megjelentetését is az Egyesület vállalta, amelyben 18 színes és 46 fekete-fehér reprodukció segíti megérteni Brusch Péter művészetét.

A szerző Pogány Ö. Gábor művészettörténész.
Kiadó: Művészbarátok Egyesülete, 1388 Budapest, Pf:60.
A/5 méret. 130 oldal, ára 510,-Ft.

ÖLŐ AKT II.

Tóth Schmidt Edit

Május, királynő!

Az év lepergő napjai,
a múlt idő szárnyai,
utat mutatva zengetik
lengve suhanó perceik,
merész, kitarón tépdcsik
múlt napok, holnapok
verdeső, csapzott szárnyait.
Lessük a májust, virágos
beteljesülés szent havát.
Mikor az orgonák szétnyíló
sebei, kékes-lilás bugák
duzzadva hirdetik
a teljes szerelmes illatárt.
Zene ez! Május-hegedű muzsikál.
Hártyás szárnyon libben a zene,
méhek danája zeng bele.
Illó, robbanó tavaszárban,
a gyöngyike, fehér ruhában a
csöngettyűs zöld-öröm tudatja,
hogy az év legszebb hónapja
megérkezett a földre.
Virágruhában fákra száll,
verseng csíz, rigó, csalogány.
Kongatja kék ég üvegharangját,
bűvöli kertek bíbor virágát.
Árad a tavasz szimfóniája,
az árva, megfáradt világra.

Kovács István József

Isteni üzenet

A vers ne legyen
öncélú kielégülés.
A vers több:
szerelem, ölekezés,
fény és dicsőség,
tenniakarás,
vajúdás, születés,
vetés és aratás,
tápláló hit,
lélek-lángolás,
láng és lobogás,
emberi agyban
megszületett
célzatos intelem,
isteni üzenet.

A vers Kovács István József Kecskeméten élő költő "Szikrapattogás" c. kötetéből való. A kötet 1996-ban jelent meg. A4, 255 old. 395,-Ft.

Egyszerű, szép versek gyűjteménye. Nem az elvont modernkedés, modorosság jellemzi a verseket.

Az élet, a lélek, a mindennapi rezzenések érzékeltetése teszi annyira vonzóvá Kovács István József költészetét.

Megrendelhető: Kovács-fivérek, 6000 Kecskemét, Lánchíd u. 5/a. V/30.

szerk.

Kiss Sándor

Sírfelirat

Midőn lehajoltam pihenőd fölé,
a hantok közel jöttek
horizontom világába
A fejfát vesztett dombokból
Sorsok üzennek;
Csak az hal meg, kit elfelednek

Életem írásjelei

A pontok az életemben a vonalkázott
világot kérdezik,
elszángdott gyermekkorom feleselget
a múlttal...

Káinba bújtatott Ábel pőrén vetkőzik
belőlem,
s álomban a fű újra sarjad

Kiss Éva

A fogantatástól

/9 hónap/

Káoszban
fogantatik
és csendben
magzat-léte
alszik
érintetlen
míg
Piciny lény
átsuhan
Tudattalan
a Tér és Idő
mérhetetlen
Szárnyai között
a Fényben

Nekivágódik és lecsorog

Falba ütköző
szentimenták
Kék-háromszög
szövedmények
A világban
Egyedül tengődő
kétlábon járó
Reménygyedek
Mi lesz veletek?

Somossy Katalin

Áldozatok

Az élet jussa a
halál, s közte a
rövid, a
hosszú, a
szép, a
gazdag : a
Sorsod! ,
mit át meg áthat a világ,
s benne önfényedből TE vagy a virág,
hogy életed végén
halálba hervadj.

Németh Dezső

Verskritika

1996

nincsenek rímilincsek
nincsenek ritmuslakatok
a hangsúlyos szótagok kalodába zárva
szakadnak az időmértékkötelek
nem konganak igeharangok
verslábak tétován botlanak
már mankóval járnak a jambusok
és a hexameterórák a bolond
perceket sercegik
itt a meztelen sorok ülepén
kritikus lapostetük élvezik
vértelen bagzásukat
s nincs melltartója a határozószónak
már lemeztelenítve sétál az alany
és állítmányfallosz hivalkodik
doktori sapkával a fején

kergekórköltészet ez
ragályos mételyt terjesztnek
szókirálytalpnyalók
maradványféregdadogók
nyelvrohasztó melléknévkufárok
idegenkalózok gyilkolják
nyelvünk értelemkincseit -
versdadogóbennfentesek
bölcészvöltűszürkeségek
magasköltészetszajkózók
vágják orrba a verset

a semmiszabályanarchisták
a zsenivéfelkentkiscsalók
a szépversajánlottolnokok
a kézkezetmoszöngeményesek
most siratják puhaszép -
fotelosköltőmúltjukat

és e szárnyaltanpegazuszsokék
az államiparnasszisták
összeszezsckázott piszkozatai
után...
jöttek
az elnyomottversisták
a csasztuskarímeselek
az utánzókutánzatai
a fölkenhazafiverselők
gicsskacatömlesztők
serege

már nem segíthet
a havertollnok
a puszipajtáskuratórium -
meztelen versek állnak a sarkon
kacéran felénk intenek
csak néhány ezer egy menet

de van
múltköltőmérték
visszatérniköltemény
nyelveleményttermítő tehetség
szókabátban didergő költészetremény
s elég saját üszkében
e csapzottszárnyú fönix
s újjá szüleik
a vers

LART

A TINÓDI KLUB IRODALMI FOLYÓIRATA

Főszerkesztő: Németh Dezső
Olvasószerkesztő: Németh Erzsébet

Szerkesztőség: 1211 Budapest,
Ady Endre út 5. III/10.
Telefon: 277 7196
Telefon/fax: 277 5309

Kiadja a Tinódi Klub
Felelős kiadó: Németh Dezső
Szedés-tördelés, sokszorosítás a Tinódi Klub munkája

ISSN 0865-8633

Németh Erzsébet

A Margit-szigeten

Hamvad az aranyeső sárga lángja,
színt vált a Sziget tobzódó pompája.
Tulipán vére szivárog,
kúszik a fűben egy árok
mélyében alig lélegző gondolat...
Gyertyákat gyűjt a gesztenye -
Emlékeim mozdonya
fűtyűlve tolat.